

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Mgr. Zita Sedláková

Deň chleba – integrované tematické vyučovanie

Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe

Prešov
2014

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11,
850 01 Bratislava

Autor OPS/OSO: Mgr. Zita Sedláková

Kontakt na autora: Gymnázium a základná škola sv. Mikuláša, Duklianska 16, Prešov
www.zsgmik.sk

Názov OPS/OSO: Deň chleba – integrované tematické vyučovanie

Rok vytvorenia 2014

OPS/OSO: XII. kolo výzvy

Odborné stanovisko vypracoval: PaedDr. Lenka Korfantová

Za obsah a pôvodnosť rukopisu zodpovedá autor. Text neprešiel jazykovou úpravou.

Táto osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe/osvedčená skúsenosť odbornej praxe bola vytvorená z prostriedkov národného projektu Profesionálny a kariérový rast pedagogických zamestnancov.

Projekt je financovaný zo zdrojov Európskej únie.

Kľúčové slová

Integrované tematické vyučovanie, trieda, mapa mysle, deň v triede

Anotácia

Model Integrovaného tematického vzdelávania (ITV), ktorý sa zakladá na aktívnom spôsobe prijímania nových informácií v spojitosti so širokými sociálnymi väzbami k životu ako takému, ponúka stratégiu, ktorá nás má naučiť učiť sa.

Spracovaná osvedčená pedagogická skúsenosť (ďalej OPS) s týmto modelom je určená učiteľom primárneho vzdelávania, ktorí hľadajú súvislosti medzi tým, čo sa žiaci učia a skutočným životom. Učitelia tu nájdú opis jedného dňa v triede, kde zmysluplnosť obsahu, možnosť výberu a učenie prostredníctvom zážitku ponúka žiakom impulz k zvedavosti, provokuje ich aktivitu a tvorivosť.

Akreditované programy kontinuálneho vzdelávania

Premena školy: „Cesta od tradičného vyučovania k aktívnemu učeniu 698/2012-KV sa žiakov“

OBSAH

ÚVOD	5
1 STRUČNÁ CHARAKTERISTIKA MODELU ITV	7
2 TRIEDA, V KTOREJ POZNÁVAME	11
3 DEŇ CHLEBA	15
3.1 Prvý vyučovací blok – precvičovanie zručností zo slovenského jazyka, úlohy podľa vlastného výberu	18
3.2 Druhý vyučovací blok - precvičovanie matematických zručností	21
3.3 Tretí vyučovací blok - výroba chleba kedysi a dnes, získavanie praktických zručností pri výrobe chleba	22
3.4 Reflexia z vyučovania	24
ZÁVER	28
ZOZNAM PRÍLOH	30

ÚVOD

Mozog je geneticky usporiadaný tak, aby sa učil z reálneho života. V tejto súvislosti sú zaujímavé údaje o tom, čo a ako si zapamätáme:

10% toho, čo počujeme, 20% toho, čo vidíme, 40% toho, čo súčasne vidíme aj počujeme, 80% toho, čo priamo zažijeme alebo robíme, 90% toho, čo sa pokúšame naučiť druhých (Kovaliková, 1996).

Tieto uvedené predpoklady by nás mali podnecovať k tomu, aké formy, metódy a prostriedky vo vyučovaní máme používať. Na základe vlastných skúseností by som chcela prostredníctvom opisu jedného dňa v triede vyzdvihnúť a podrobnejšie opísať alternatívu, ktorá poskytuje priestor, v ktorom sa žiaci učia o skutočnom živote cez autentické zážitky, prežívanie a precítenie učebnej látky, jej preskúmanie a „ohmatanie“ všetkými zmyslami. Priestor, v ktorom sa rešpektuje individualita žiaka, ktorá určuje výber vhodných didaktických metód a postupov, vytvárajúcich na vyučovaní príjemnú, priateľskú a tvorivú atmosféru. Tou alternatívou je integrované tematické vyučovanie (ITV), v ktorom sa zjednocuje učivo rôznych predmetov na základe spoločnej myšlienky, obsahu, témy, pričom sa využívajú ich vzájomné väzby a súvislosti.

Práca je zameraná na opis vyučovacieho dňa v triede, počas ktorého žiaci spoznávajú z čoho a ako sa vyrába chlieb, precvičujú si učivo slovenského jazyka, matematiky, prírodovedy, vlastivedy, hudobnej výchovy, rozvíjajú svoje komunikačné schopnosti, schopnosť objavovať, snahu vysvetľovať, spolupracovať a čo je veľmi dôležité, použijú vedomosti v typickej situácii - zažijú potešenie z vlastnej výroby chleba.

Hlavným cieľom tejto práce je ukázať, ako sa dá zmysluplne prepojiť učivo jednotlivých predmetov prostredníctvom konkrétnej zjednocujúcej témy, a myšlienky a týmto spôsobom naplňovať stanovené ciele vyučovacieho dňa.

Práca je určená pre pedagógov primárneho vzdelávania, ktorí opísaný námet na jeden deň v triede môžu využiť v čase, keď učia napríklad na prírodovede o fyzikálnych veličinách a ich meraní, o vlastnostiach látok, alebo o živote rastlín, o správnej životospráve, alebo keď na hodinách vlastivedy rozprávajú o spôsobe života a spolupráci ľudí v obci. Túto tému možno využiť na slovenskom jazyku na prehĺbovanie zručnosti jednoduchého a súvislého vyjadrovania, precvičovanie jazykových spôsobilostí v tematickom celku Slovo, slabika, hláska alebo Slovné druhy, na slohu pri reprodukcii rozprávania, dodržiavaní časovej postupnosti deja, pri rozlišovaní vecného a umeleckého textu.

Prínos vytvorenej OPS pre procesy výchovy a vzdelávania vidím v tom, že ponúka taký spôsob vyučovania, ktorý má veľký vplyv na riešenie problémov, vedie k efektívnym výsledkom, podporuje humanistický prístup, rozvíja rôzne zložky inteligencie, sociálnu interakciu medzi žiakmi a umožňuje žiakom zažiť radosť z učenia a úspech z dosiahnutého.

1 STRUČNÁ CHARAKTERISTIKA MODELU ITV

Integrované vyučovanie napĺňa moje predstavy o zmysluplnom a pre deti prítlačivom učení. Je to taká forma vyučovania, pri ktorej dochádza k prepojeniu obsahu jednotlivých vyučovacích predmetov. Zamieriava sa na integrovanie učiva podľa určitých tém, pričom vyučovanie v priebehu celého roka sa integruje okolo jednej celoročnej témy.

Autorkou modelu Integrovaného tematického vyučovania je Susan Kovaliková z Kalifornie, ktorá ma nadchla na jednom seminári v Starej Lesnej v apríli 1992. Som vďačná za jej nezabudnuteľný entuziazmus, ktorý urobil zo všetkých prítomných nadšených poslucháčov. V spolupráci s Karen Olsenovou vypracovali dôsledne premyslený a takmer do dokonalosti metodicky rozpracovaný model, ktorý je orientovaný na žiaka, na humanistické vyučovanie, skúsenostné a participatívne vzdelávanie.

Autorka navrhla nové mémy alebo východiská vzdelávania, ktoré sú v súlade s výskumom mozgu a vývojovými charakteristikami detí. Nasledujúca stručná charakteristika jednotlivých tém vychádza z teórie S. Kovalikovej (1996) a je doplnená mojimi pedagogickými skúsenosťami.

Cieľom vzdelávania je zachovanie demokracie

Dobré vedenie triedy závisí okrem iného i od spoluúčasti žiakov na plánovaní a dianí v triede. Pravidlá spoluzitia (dôveryhodnosť, pravdivosť, aktívne počúvanie, úcta, najlepší osobný výkon) platia rovnako pre deti aj dospelých. Tieto pravidlá visia v našej triede na viditeľnom mieste a slúžia nám ako témy rozhovorov v rannej komunite ale i na všetkých vyučovacích hodinách, hlavne pri vzájomnom hodnotení alebo spoločnom riešení problémov. Deti majú radi komunitu v kruhu, pretože bez obáv môžu vyjadriť svoj názor. Tam môžu voľne komunikovať, navzájom sa podeliť o svoje skúsenosti, pocity alebo zážitky, hodnotiť deň, keď hovoria o tom ako sa im darilo, čo nové sa naučili, čo sa im páčilo a podobne.

Žiakov vediem k tomu, aby pochopili, že cesta nie je súperenie, že je dôležité prísť do cieľa s ostatnými a že každá odpoveď môže byť správna, každý môže povedať akýkoľvek svoj názor, pokiaľ je o jeho správnosti úprimne presvedčený.

Skutočný život je tým najlepším kurikulumom pre deti

„Kurikulum 21. storočia musí byť založené na skutočnosti, nie na vyučovacích predmetoch a učebniciach“. (Kovaliková, 1996, s.25)

Žiakov sa snažím učiť o skutočnom živote tu a teraz, v najbližšom okolí - napr. i na ulici, v požiarnej zbrojnici, v pekárni, v lese, v knižnici a v rôznych iných dostupných možnostiach okolitej reality, ktoré poskytujú množstvo učebného materiálu. Obsah učiva na 1. stupni je žiakom veľmi blízky a takmer všetky vedomosti môžu deti okamžite využiť. Je ľahké žiakov motivovať, pretože na otázku *“Prečo sa učíme?”* im odpovedá každodenná skutočnosť: *Prečo sa učím počítat? Pretože si napríklad cestou do školy budeš chcieť kúpiť zmrzlinu – Máš na to dosť peňazí? Koľko stojí zmrzlina? Koľko ti pani predavačka vráti?*

Keď rozmýšľam nad učebnými osnovami, najdôležitejšia otázka, ktorú si položíam je ako mám oživiť ich obsah, ako mám vytvoriť spojivo medzi svojou triedou a reálnym

svetom. Snažím sa vybrať podnetnú, zjednocujúcu celoročnú tému a podtémy, ktoré umožnia žiakom získavať poznatky v prirodzených súvislostiach, na každý predmet, situáciu alebo jav sa pozeráť z viacerých uhlov pohľadu. Ako väčšina učiteľov, plánujem vhodné exkurzie, besedy, návštevy divadelných predstavení, múzeí a ďalšie zaujímavé aktivity, ktoré žiakov inšpirujú k zvedavosti a tvorivosti. Spolu s rodičmi organizujem tematicky zamerané dni, ktoré sú výnimočné nielen pre žiakov, ale aj pre ich rodičov. Takéto dni môžu byť včlenené i do vyučovacieho procesu kde sa nepostupuje celoročne podľa modelu ITV. Na efektívnejšie osvojenie učiva to môže byť Deň delenia, Deň merania, Deň s vybranými slovami...

Metódy vyučovania by mali žiakom umožňovať zvoliť si to, čo je v súlade s ich jedinečným spôsobom učenia

„Rovnakosť a uniformita ubíjajú žiakov aj učiteľov. Možnosť vybrať si naopak otvára dvere alternatívnym spôsobom učenia a vyjadreniu naučeného. Vede k väčšej zaniietenosti žiaka, zodpovednosti, vytrvalosti v úlohe a k mnohým ďalším kladom, lebo úlohu žiak chápe ako pre neho osobne významnú.“ (S. Kovaliková, 1996, s. 26)

Tým, že si žiak na vyučovaní môže vybrať, ho motivujeme, lebo zažije skúsenosť byť pri učení sebou samým. Niektorí spracovávajú informácie pomocou jazyka, niektorí logickými postupmi, pomocou obrazov, predstáv, pohybom, pomocou melódie a rytmu, individuálnym premýšľaním, alebo v konfrontácii a v rozhovoroch s inými. Bloomova taxonómia, ktorú S. Kovaliková využíva vo svojom modeli, ukazuje žiakovi cestu do rozličných oblastí alebo druhov použitia pojmov alebo zručností. V kombinácii so siedmimi typmi inteligencie podľa H. Gardnera ponúka rad činnostných sloviac, pomocou ktorých môžeme zostavovať aplikačné úlohy pre žiakov. Na vyučovaní tieto aplikačné úlohy využívam pri práci na stanovištiach, ktoré si žiaci môžu zvoliť podľa vlastného výberu.

Kurikulum založené na priamej skúsenosti

Autentické zážitky, prežívanie a precítenie učebnej látky, jej preskúmanie a „ohmatanie“ všetkými zmyslami je najistejšou cestou k skutočnému učeniu a vzdelávaniu (Obrázok 1). Keď sa učíme o výrobe papiera, papier vyrábame, ak hovoríme o chlebe, chlieb si spoločne upečieme, ak sa učíme sčítavať, hráme sa na obchod, pri delení si urobíme malú oslavu, kde sa žiaci delia o dobroty, ktoré si spolu s rodičmi prichystali. Ohybnosti použitia materinskej reči alebo cudzieho jazyka sa deti učia napríklad dramatizáciou textov, čítaním krátkučkých správ, ktoré si pripravujú z rôznych zdrojov, zhotovovaním plagátov k danej téme, čítaním a tvorbou jedálnych lístkov na oslavu, hľadáním informácií v cestovných poriadkoch, v cestovných lístkoch, vypisovaním poštových poukážok, hodnotia prečítanú knihu a pod.

Obrázok 1 Autentické zážitky

Prameň: vlastný archív

Kurikulum by malo obsahovať ďaleko menej „výkladu o“ a malo by byť založené na skúmaní, objavovaní a používaní pojmov skutočného sveta

Učebné osnovy sa dodržiavajú, avšak mení sa tematický výchovno-vzdelávací plán a požadované zručnosti sa preberajú vtedy, keď sú užitočné a nielen v takej organizačnej štruktúre, ako uvádzajú učebnice. Vyučovanie má pomôcť žiakom pochopiť udalosti, s ktorými sa stretnú. V takomto poznávaní musí byť zakomponovaný prvok skúmania, objavovania, spolupráce a príležitosti, aby si žiaci mohli precvičovať a aplikovať to, čo sa učia. Práca v skupinách, ktorú veľmi často využívam, im v tom veľmi pomáha. Učia sa navzájom.

Hodnotenie musí byť založené na realite

Testovanie pomocou papiera a ceruzky používam striedom, a to iba vtedy, ak iný prostriedok hodnotenia nie je možný. Páčia sa mi ukazovatele hodnotenia podľa R. a G. Caineovcov (Kovaliková, 1996) :

- schopnosť riešiť skutočné problémy s využitím zručností a pojmov,
- schopnosť používať jazyk odboru alebo predmetu v zložitých situáciách a v sociálnej interakcii,
- schopnosť ukázať, vysvetliť alebo naučiť určitú myšlienku alebo zručnosť iného, ktorý to potrebuje vedieť,
- schopnosť primerane konať v neočakávaných situáciách.

Zdôrazňujem skôr osobný najlepší výkon než známky, pokrok žiaka voči sebe samému. Cieľom modelu ITV je dosiahnutie majstrovstva vo význame kompetencií: „dostatok schopností správne žiť“, teda ak žiak rozumie zručnosti alebo pojmu, vie ho použiť v reálnom živote. Hodnotím teda nielen vedomosti, zručnosti, správanie, ale tiež vynaložené úsilie žiaka, originalitu. Pri hodnotení sa vyhýbam záporným slovám a nedostatok niečoho sa snažím vyjadriť ako potrebu. Tým, že žiaka povzbudzujem k sebahodnoteniu, podporujem jeho sebavedomie a zodpovednosť za svoju prácu.

2 TRIEDA, V KTOREJ POZNÁVAME

Dôvera, spolupráca, možnosť výberu, primeraný čas, obohatené prostredie a významnosť obsahu sú zložky, ktoré vytvárajú v triede prostredie, ktoré umožňuje žiakovi učiť sa efektívnejšie, pretože je mozgovokompatibilné (Príloha 1).

Dôvera

Vytváranie spoločenstva, v ktorom budujeme priateľstvo je postavené na atmosfére dôvery a dôveryhodnosti, vzájomnej úcte, na stanovení jasných všeobecných aj špeciálnych pravidiel, postupov a zásad, na podporovaní spoluúčasti žiakov na plánovaní a dianí v triede, na vytváraní priestoru na tvorivosť a citové prejavy. Žiaci vedia, že sa môžu bez obáv podeliť o svoje pocity, zážitky. Cieľom je vytvárať vtiahnutie každého žiaka, naučiť deti sledovať, čo sa deje v celej triede.

Postupy a zásady sú prehľadne spracované a vystavené na viditeľnom mieste. Žiaci sa tak nemusia obávať impulzívnych rozhodnutí vedúcich k chaosu, napätiu a k zneisteniu, lebo každý žiak vie, čo sa od neho očakáva. Vie, že pravidlá platia rovnako pre všetkých. Ak učíme o pravde, láske, tolerancii, zodpovednosti, sami musíme naplňať zmysel týchto slov vo svojom vlastnom živote.

Spolupráca. Veľa rozprávame o tom, aké dôležité je pracovať v tíme, že sa ľahšie hľadajú riešenia problémov, že každý môže prispieť svojim originálnym nápadom a tak obohatiť druhých. Tiež o tom, aké je pekné keď si vedia navzájom pomáhať a pochopiť jeden druhého. Poskytujem im mnohé príležitosti na precvičovanie spolupráce. Často využívam prácu v skupine, lebo podporuje spoluprácu medzi žiakmi a obohacuje efekt vyučovania tým, že mnohé poznatky si deti osvojujú a upevňujú vzájomnou komunikáciou.

V triede máme vytvorené 5-6 členné skupiny, v ktorých každý člen má určitú úlohu, za ktorú je zodpovedný:

- *vedúci skupiny* - dohliada na celý jej chod,
- *poštár* - prináša, odnáša a rozdeľuje pomôcky v skupine,
- *strážca poriadku* - upozorňuje členov skupiny na to, aby zachovávali v určenom priestore poriadok a sám je im vzorom,
- *hovorca* - vyslovuje spoločné stanovisko skupiny a oboznamuje ostatné skupiny s výsledkami práce a objavnej činnosti domovskej skupiny,
- *pisár* - zapisuje dôležité informácie týkajúce sa spoločnej práce,
- *ukončovateľ* - dohliada na určený čas a hlási ukončenie práce.

Približne po dvoch mesiacoch si žiaci v skupine úlohy vymenia. V rámci skupiny platia pravidlá spolužitia: dôveryhodnosť, pravdivosť, aktívne počúvanie, úcta (nevysmievanie sa, nezhadzovanie), najlepší osobný výkon. Tieto pravidlá ovládame i vo vlastnej posunkovej reči. Na nácvik týchto pravidiel využívam väčšinou rannú komunitu. Žiaci sa učia počúvať druhého, primerane sa presadzovať, otvorene komunikovať, dospieť k dohode a ak sa vyskytnú prekážky, sú pre nich výzvou k aktivite a ich riešeniu.

Možnosť výberu. Každý žiak sa môže naučiť predpísaný obsah. Jednotlivých žiakov však odlišuje spôsob spracovania informácií. Aby si preberané informácie a pojmy mohli osvojiť všetci žiaci, ponúkam im postupy a metódy, v ktorých je učivo spracované do

rôznorodých aktivít a úloh, z ktorých si žiaci podľa svojej preferencie môžu vybrať. Vytváram ich podľa už vyššie spomínaných jednotlivých typov inteligencie podľa H. Gardnera.

Zo súboru aktivít, ktoré v triede žiakom ponúkam si žiaci s *jazykovou inteligenciou* najradšej vyberajú čítanie, rozprávanie alebo vymýšľanie príbehov, rýmov, prešmyčiek, zostavovanie krížoviek, tvorbu akrostichu, cinquainu, prezentovanie názorov žiakov svojej skupiny, v ktorej zastávajú väčšinou funkciu hovorca, pretože títo žiaci sa najlepšie učia hovorením a počúvaním.

Žiaci s *logicko-matematickou inteligenciou* radi usporadúvajú (slová podľa abecedy, podľa počtu slabík, významu...), vymenúvajú počty (napr. charakteristických znakov pre jednotlivé literárne žánre, počty určených slovných druhov v texte...), robia schémy, osnovy, triedia, riešia logické hádanky. V rámci skupiny radi zastávajú rolu ukončovateľa.

Žiaci s *muzikálnou inteligenciou* pri učení uprednostňujú spievanie, počúvanie hudby, sú dobrí v rozoznávaní tónov a všímaní si rytmov. Svoje schopnosti využívajú pri vytlieskavaní slabík, vyhľadávaní rytmických vzorov, zhudobňovaní textov básní, poučiek a podobne. Veľmi radi hrajú hudobné pexeso (nádobky s rôznym obsahom vydávajúce pri trasení rôzne zvuky. Hľadajú dva rovnako znejúce nádobky).

Žiakom s *telesnopohybovou inteligenciou* nesmie chýbať pohyb, lebo veľmi radi využívajú reč tela, dotyky. Preto sa tieto deti často zapájajú do dramatizácie, do hier, kde využívajú gestikuláciu, mimiku, do hier, kde hľadajú ukryté predmety v triede, alebo v priestoroch celej školy. V utvorených skupinách majú radi väčšinou funkciu pošťára, ktorý pomáha pri rozdávaní a odovzdávaní učebných pomôcok.

Žiaci s *priestorovou inteligenciou* majú jasné zrkové predstavy, preto radi kreslia, stavajú, navrhujú, snívajú, pozerajú obrázky a podobne. Napr. zhotovujú nástenné noviny, plagáty k danému učivu, ilustrujú texty, alebo navrhujú scénu, kostýmy k divadelnému predstaveniu. V skupine sa rady zhostia funkcie pisára (zapisovateľa). Prispôsobenie úloh *interpersonálnej* alebo *intrapersonálnej inteligencii* sa dá ľahko dosiahnuť, ak sa v aplikačnej úlohe poskytne viac skupinového alebo samostatného zadania.

Tieto aktivity zaradujem zväčša po výklade a sú určené na to, aby dieťa hlbšie preskúmalo a objavilo to, o čom počulo.

Primeraný čas. Žiaci majú dostatok času na osvojovanie a precvičovanie naučeného v rôznych situáciách a kontextoch. Cieľom výučby nie je množstvo učiva, ale kvalita osvojeného učiva. Vyučovanie nepreruším len preto, že zazvoní zvonček. Viedem žiakov k tomu, aby začatú prácu dokončili. Úplne ideálne by bolo, keby zvonček pri ITV nebol. Jednotlivé činnosti kombinujem s telesným pohybom alebo tvorivou dramatikou aby sa dosiahol žiadaný účinok.

Obohatené prostredie. Aj prostredie, v ktorom sa nachádzame vplýva na kvalitu nášho učenia. Upravujeme ho tak, aby vyjadrovalo to, čo sa deti práve učia. Na nástenke je znázornený celoročný plán učiva. Počas roka prostredie triedy dotvárame a pretvárame podľa obsahu preberanej témy. Priestor triedy je rozčlenený na časti, podľa činností, ktoré sa v nich vykonávajú:

- na priame vyučovanie, samostatnú a skupinovú prácu,
- na komunitu a činnosti v kruhu na koberci,
- na oddychovú činnosť, v ktorom sa nachádza pohovka, stará skriňa upravená na gauč, knihovnička, stolík, vankúše, žienka.

Okrem pravidiel spolužitia, životných zručností, obrazov, máp a plagátov k učivu, máme na stene zavesený kotúč papiera s nápisom Nové slová, ktorý slúži na zápis neznámych slov, s ktorými sa počas učenia stretávame. Deti si môžu slovo vizualizovať - prilepiť alebo prikresliť obrázok na lepšie zapamätanie si slova, k slovu dodatočne pripísať poznámky (napr. kde sa ešte mimo vyučovania so slovom stretli, v akej vete, prilepiť výstrižok z časopisu, novín s daným slovom ...).

Prostredie by malo deti inšpirovať a utvrdzovať v nich získané poznatky a vedomosti. Preto okrem encyklopédií a detských kníh nosíme do čitateľského kútika i vhodné aktuálne noviny a časopisy, ktoré potom i v rámci skupinovej práce využívame po obsahovej alebo jazykovej stránke. Obohatené prostredie znamená aj to, že sa deti a učiteľ cítia v triede príjemne a vítaní, keď do nej vstúpia. Privítací plagát nad dverami našej triedy, kvety, tichá hudba vytvárajú pocit pohody.

Pri tvorbe priestoru a organizovaní rôznych aktivít nám veľmi pomáhajú rodičia, ktorým záleží na tom, ako ich deti prežívajú čas v triede i mimo nej.

Obohatené prostredie je teda prostredím, ktoré stimuluje, uspokojuje zvedavosť, dáva odpovede na veľa otázok a ešte viac ich kladie. Je to prostredie, v ktorom je veľa možností, a ktoré odráža skutočný život.

Významnosť obsahu. Učivo spracovávam tak, aby jeho obsah mal pre žiaka význam v jeho osobnom živote. Pri každom učive by si žiak mal vedieť zodpovedať otázku: „Načo mi to bude?“, „Kde to využijem?“. Poznatok je totiž len natoľko dôležitý, keď nám dovolí pochopiť náš svet a takýmto spôsobom zlepši kvalitu nášho života. Zmysluplné učenie predpokladá zo strany učiteľa tvorivý prístup pri sprostredkovaní informácií a využívanie rôznych techník, ktoré prispôsobuje jednotlivým inteligenciám žiakov. Na slovné druhy, vybrané slová, násobilku alebo delenie tvoríme rečňovanky, piesne, plagáty, príbehy. Vyrábame papier, následne z neho leporelo, vydávame triedny časopis, chodíme na exkurzie, vychádzky, študijné výlety, nacvičujeme divadelné predstavenia ... Aby sa naučené uchovalo v dlhodobej pamäti, usilujem sa aby proces učenia bol pre deti emocionálnym zážitkom, lebo človek si zriedka spomenie na nejakú skúsenosť, ktorú považoval za nudnú.

3 DEŇ CHLEBA

Organizácia

Vyučovanie prebieha vo vyučovacích blokoch, čiže v dlhších časových úsekoch, počas ktorých prepájam učivo jednotlivých predmetov s témou. Po kratšom 45 minútovom bloku trvá prestávka 10 minút, po dlhších 90 minútových, 15 - 20 minút. Prestávky tiež prispôbujem potrebám detí.

Príprava

Tento deň pripravujem vopred spolu s dvoma, troma rodičmi, ktorí mi pomôžu pri chystaní pomôcok, organizácii i pri samotnej realizácii dňa. Deň si vyberám aj spolu s pani vedúcou jedálne, lebo v tento deň budem potrebovať vyhriatu pec. Väčšinou je to vtedy, keď máme na obed niečo pečené.

Kontext

Celoročná téma: *Svet blízky i vzdialený objavujeme spolu s priateľmi*

Integrujúci predmet: *Prírodoveda, Vlastiveda*

Zjednocujúca myšlienka: *„V núdzi spoznáš priateľa“*

Podtémy: *Krajina a okolie, Rodina, Ľudské telo, Zdravie, Výroba, Doprava, Príroda*

Podtémy v poetickej podobe:

Krajina a okolie: *Krajina, v ktorej žijem, bývam,
hrám sa, učím a rád snívam.*

Rodina: *Mama, otec, brat,
sestra a či svat,
babka, ujo, tetka,
dedko, vnučka Betka.*

Ľudské telo: *Rukou pohlad', voňaj nosom,
ochutnaj a hádaj, kto som?*

Zdravie: *Kto si ruky čistí, ten si zdravie istí.*

Výroba: *V pekárni, nie na pošte,
chlebík v peci na rošte pečie sa.*

Doprava: *Zebra v meste?
Zachráňte ju!
Kde ste?*

Príroda: *Ide sa do prírody!
Načrieme si čistej vody.
Do parku, lesa, na lúku,
možno si nám sadne
motýľ na ruku.*

Tematická časť: *V pekárni, nie na pošte, chlebík v peci na rošte pečie sa.*

Denná téma: *Deň chleba*

Predmety, ktoré sa integrujú: Slovenský jazyk, Matematika, Prírodoveda, Vlastiveda, Hudobná výchova, Pracovné vyučovanie

Veková kategória: žiaci 3. - 4. ročníka

Hlavný cieľ: rozvíjať schopnosť objavovať a snahu vysvetľovať, prejavovať záujem o spôsob života a prácu ľudí v blízkom okolí, vedieť oceniť prácu a spolupracovať.

Kognitívne ciele:

zo *Slovenského jazyka a literatúry*:

- rozvíjať komunikačné schopnosti (počúvať, rozprávať, čítať, pomenovať, formulovať),
- precvičovať rozdeľovanie slov na základe slabičného princípu, spájať slová do viet,
- rozvíjať schopnosť vyhodnotiť návrhy (objasniť, pomenovať, diskutovať),
- riešiť problémové úlohy v skupine,
- rozvíjať čítanie s porozumením.

z *Matematiky*:

- precvičovať spoje sčítania a odčítania do 100,
- zmenšiť, zväčšiť dané číslo niekoľkokrát,
- navrhnúť a riešiť jednoduché slovné úlohy,

z *Prírodovedy*:

- vysvetliť vzťah človek, voda, vzduch, pôda,
- merať fyzikálne veličiny meradlami,

z *Vlastivedy*:

- pozorovať životné potreby ľudí v obci kedysi a dnes,
- spoznávať z čoho a ako sa vyrába chlieb,

Afektívne ciele:

- prejavovať záujem o spôsob života ľudí v blízkom okolí,
- vedieť spolupracovať v skupine,
- prejaviť ochotu pomôcť,
- slobodne prejaviť svoj vlastný názor,
- ceniť si svoju prácu i prácu iných.

Psychomotorické ciele:

- použiť vedomosti v typickej situácii - pripraviť cesto na chlieb,
- získavať manuálnu zručnosť pri hnetení chleba,
- tvorivým spôsobom napodobňovať činnosti dospelých.

Organizačná forma: frontálna, skupinová, individuálna

Vyučovacie metódy: rozhovor, brainstorming, vysvetľovanie, praktické opakovanie, hodnotenie

Štruktúra vyučovania:

prvý vyučovací blok – precvičovanie zručností zo slovenského jazyka, aktivity podľa vlastného výberu (90 min)

prestávka (15 - 20 min)

druhý vyučovací blok - precvičovanie matematických zručností (45 min)

prestávka (10 – 15 min)

tretí vyučovací blok - výroba chleba kedysi a dnes, praktické zručnosti pri výrobe chleba (90 min)

Pomôcky: domáca pekáreň, ingrediencie na chlieb, knihy s receptami, Biblia, encyklopédie, misky, varechy, stierky, zástery, utierky, papierové obrúsky, šatky alebo

kuchárske čiapky, váhy, odmerné nádoby, suroviny na chlieb, interaktívna tabuľa alebo dataprojektor, recept na väčšom papieri.

Facilitácia pred vyučovaním

Oznam na dverách:

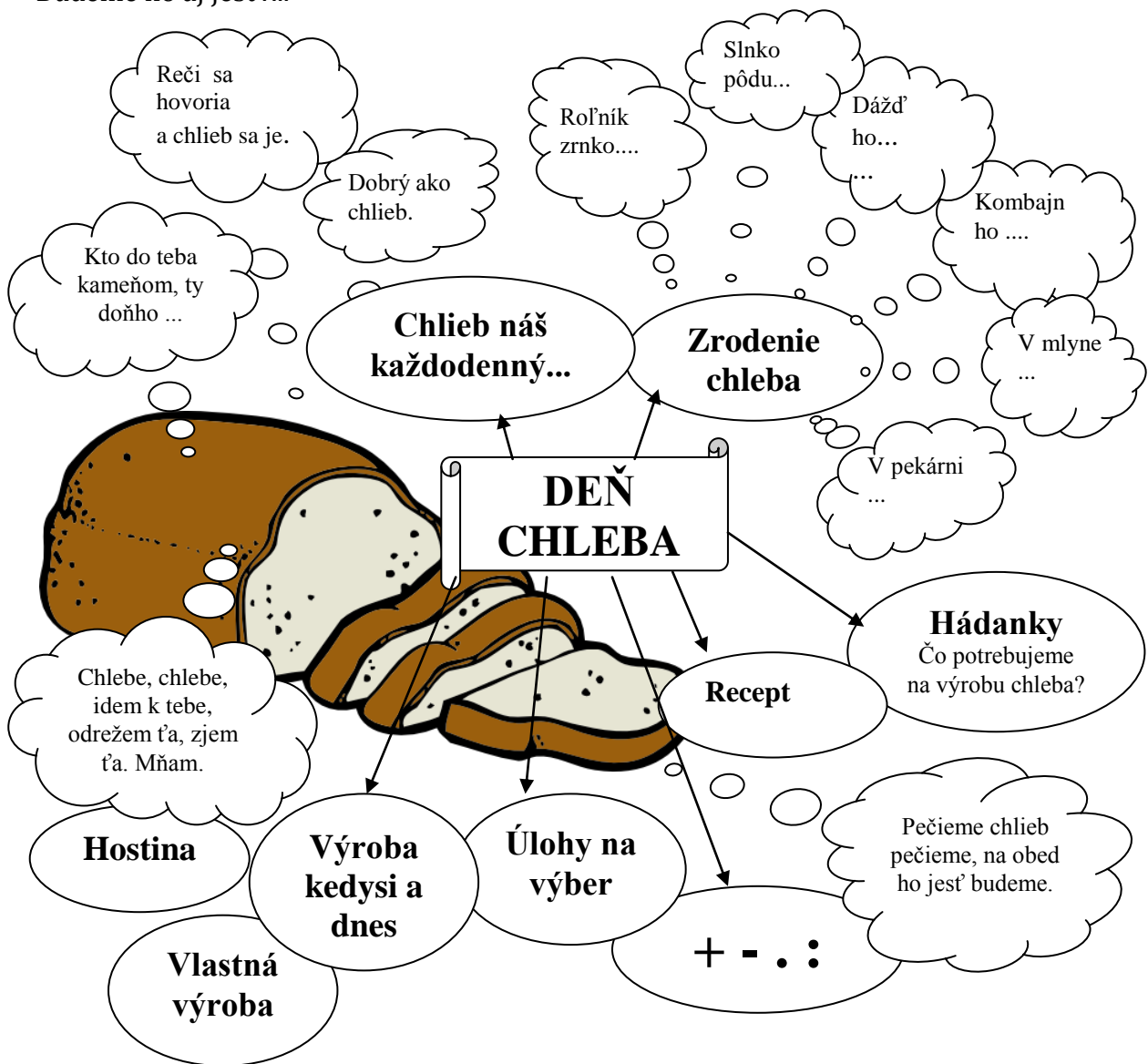
Vítam Vás a prajem požehnaný deň.

Nezabudnite sa privítať s ostatnými.

Prečítajte si mapu mysle a začnite si robiť záznam.

Po zazvonení sa pohodlne usad'te do kruhu komunity.

Hrá tichá, príjemná hudba. Postupne sa pripravujeme na vyučovanie. Žiaci si prezerajú pomôcky a mapu mysle (Obr. 2), ktorá im prezrádza plán dnešného dňa. Začnú si ju odpisovať do svojich denníkov. Obohatené prostredie v nich prebúdzá zvedavosť. V hlave im víri množstvo otázok: „Naozaj budeme piecť chlieb? Kde ho budeme piecť? Budeme ho aj jesť?...”

Obrázok 2 Mapa mysle

Prameň: vlastný návrh

3.1 Prvý vyučovací blok - precvičovanie zručností zo slovenského jazyka, aktivity podľa vlastného výberu

1. Ranná komunita. Žiaci sa posadia do kruhu komunity. Po rannej modlitbe (učím na cirkevnej škole) odpovedajú na otázky:

- *Čo podľa Vás znamenajú slová Chlieb náš každodenný daj nám dnes?*
- *Čo vám napadne, keď počujete slovo chlieb?*
- *Ako si vysvetľujete prirovnanie: Dobrý ako chlieb?*
- *Čo značí keď niekto povie: Reči sa hovoria a chlieb sa je?*
- *Povedal vám už niekto príslovie: Kto do teba kameňom, ty doňho chlebom?*

2. Krátky maľovaný príbeh o zrodení chleba

<https://www.youtube.com/watch?v=xJMuW-UV4yY> (1:30)

Odporúčanie: Majme už všetko pripravené na spustenie videa.

3. Rozhovor o pocitoch a obsahu.

Aké ste mali pri tom pocity?

Opíšte, čo ste videli.

4. Spoločná aktivita: *Doplň chýbajúce slová do mapy mysle.*

Zrodenie chleba

Roľník zrnko.... (zaseje)

Slnko pôdu...(zohreje)

Dážď ho... (pokropí)

Kombajn ho(pokosí)

V mlyne ... (zomelú)

V pekárni ...(upečú)

Odporúčanie: Ak preberáme slovné druhy, opýtame sa na to, aký slovný druh dopĺňali.

5. Skupinová aktivita: *Hádaj, na čo myslím?*

Vyzvem poštarov jednotlivých skupín aby prišli vytiahnuť z misky hádanky pre svoju skupinu. V hádankách sa ukrývajú ingrediencie na výrobu chleba, ktoré po uhádnutí pisári dopisujú do spoločnej mapy mysle. Ostatní žiaci do svojich vlastných.

Hádanky:

Biela je, sypká je, v chlebíku i v rožku schovaná je. (múka)

Tvrдый je ako kameň, vo vode je mu amen. (kocka cukru)

S múkou robí veľké divy, kopec rastie ako divý. (droždie)

Mňa nikto neje, ale bezo mňa nikomu nechutí. (sol')

Raz je ako mrak, raz ako kvapka, už je to tak, v zime si postáva ako snehuliak. (voda)

V kúte stáva, teplo dáva, v zime každý rád ju máva. (pec)

Odporúčanie: Opäť sa opýtame na to, aký slovný druh dopĺňali.

6. Hlasné čítanie. *Spoločne prečítajte základný chlebový recept.*

Odporúčanie: Množstvo môžu čítať chlapci a ingrediencie dievčatá, potom sa vymenia. Recept je na viditeľnom mieste. Nezabúdame na priebežné pochvaly, povzbudenie, či výzvy.

Ingrediencie:

1kg hrubej múky

600 ml vlažnej vody

30 g čerstvého droždia

2 lyžice cukru

30 g soli

7. Váženie ingrediencií

Každá skupina naváži a prinesie jednu ingredienciu v množstve podľa vystaveného receptu do domácej pekárne, ktorú som do triedy doniesla.

Žiaci si zapíšu do svojej mapy mysle čas spustenia programu pečenia. Za tri hodiny chlieb vykysne a upečie sa.

8. Energizér: Upravená pieseň *Osievame múčku* s pohybom (text na tabuli)

Osievame múčku v slamenom klobúčku,

keď ju osejeme, cesto nahnetieme.

A keď vykysne, tak narastie.

A keď narastie, šup ho do pece,

chleba napečieme a potom ho zjeme.

Chlebe, chlebe, idem k tebe,

odrežem ťa, zjem ťa, nebude ťa.

Mňam.

9. Vyrozprávanie príbehu o pšeničnom zrnku - podľa Bruna Ferrera (Príloha 4)

10. Rozhovor

– *Čo zažilo malé pšeničné zrnko?*

– *Čoho sa muselo nakoniec vzdať?*

– *Čo všetko sa dá upiecť z múky?*

Žiakov motivujeme k vyjadreniu ich vlastných pocitov, skúseností a zážitkov.

11. Práca s textom.

Každá skupina dostane jednu krátku báseň.

Rolníci

Skoro na jar traktor brali,

s oraním sa ponáhľali.

Potom zlaté zrnká vzali,

na polia ich rozosiali.

Leto

Teplé leto, tichý dážď

pomáhali zrnku rásť.

*Slnka dažďa bolo treba,
aby polia dali chleba.*

Žatva

*Keď dozreli v poli klasy,
prišli krásne žatvy časy.
Zbožie zožať, mlátiť treba,
aby každý mal dost' chleba.*

Mlyn

*Hučia mlyny, zrno melú,
do vriec sypú múku bielu.
Lebo múky namlieť treba,
aby každý mal dost' chleba.*

Pekári

*Už zas novej múky jesto,
pekári z nej miesia cesto.
Ved' zamiesiť predsa treba!
Ako inak napiect' chleba?*

Aktivity:

1. Prečítajte si báseň potichu.
2. Prerozprávajte ju vlastnými slovami.
3. Určte správne poradie básní podľa časovej postupnosti.
4. Pokúste sa ju zaspievať na melódiu piesne Mesiace v roku (alebo Prší, prší).
5. Vyznačte v texte všetky samohlásky (spoluhlásky)
6. Pomocou pantomímy predved'te slová s dvojhláskami.
7. Žiaci si v rámci skupiny rozďajú po jednom slove. Učiteľ dáva povely: Na koberec si sadnú žiaci s dvojslabičnými slovom. Žiaci s jednoslabičným slovom sa postavia pred tabuľu. ...
8. Miesto si vymenia tí, ktorí držia prídavné meno. Miesto si vymenia tí, ktorí držia sloveso. Učiteľ menuje ohybné slovné druhy.
9. Rozstrihajte svoj text na slová. Rozstrihaný text si vymeňte s inou skupinou. Pokúste sa nový text správne poskladať.

12. Činnosť podľa vlastného výberu

1. Vytvorte akrostych (alebo cinquain- vo štvrtom ročníku) na slovo chlieb.
2. Zhudobnite doplnený text Zrodenie chleba.
3. Recept upravte ako maľované čítanie.
4. Zdramatizujte ako sa rodí chlieb.
5. Vyhľadajte v encyklopédii zaujímavosti o histórii chleba.
6. Zostavte matematické úlohy na sčítanie alebo odčítanie (násobenie, delenie) na tému chlieb.

Odporúčanie: Prácu organizujeme na stanovištiach. Využijeme umiestnenie lavíc do skupín. Všimame si, či niekto nepotrebuje povzbudenie, motiváciu, nezabúdame na sústavné slovné oceňovanie želaného správania žiakov s jeho presným pomenovaním.

13. Prezentácia prác

Každá skupina najskôr prečíta zadané úlohy, potom prezentuje ich riešenie. Žiakov motivujeme k vyjadreniu ich vlastných pocitov, skúseností a zážitkov z činnosti, ktorej sa práve venovali.

Úlohou ostatných žiakov je ohodnotiť splnenie a správnosť riešenia úloh, prípadne ich doplniť. Zároveň oceniť tie sociálne zručnosti, ktoré musela tá - ktorá skupina prejavíť pri riešení daných úloh.

Prestávka

3.2 Druhý vyučovací blok – precvičovanie matematických zručností

Matematické zručnosti si zvyčajne precvičujeme v rámci dennej ústnej matematiky. Dnes, pri priebežnom spoločnom počítaní zvyšného času, ktorý zostáva na dopečenie chleba.

1. Priebežná aktivita: *Koľko minút zostáva na dopečenie chleba?*

2. Skupinová aktivita: *Pomocou príkladov vyriešte matematickú tajničku, ktorá schováva slovesá vyjadrujúce činnosti alebo deje pri výrobe chleba (zamiešame, hnetieme, tvarujeme, kysnúť, upečieme):*

Číselné kódy: $175 = \text{Š}$, $70 = \text{I}$, $10 = \text{E}$, $25 = \text{M}$, $422 = \text{A}$, $45 = \text{Z}$, ...

Slovo: $5 \cdot 9 = (\text{Z})$, $430 - 8 = (\text{A})$, $30 - 5 = (\text{M})$, $90 - 20 = (\text{I})$, $29 + 2 = (\text{E})$, $238 - 63 = (\text{Š})$,

$419 + 3 = (\text{A})$...

Odporúčanie: Každá skupina má jedno slovo. Pri tejto aktivite môžeme číselné kódy umiestniť na vzdialenejšie miesto a využiť aktivitu *Prečítaj, bež a píš!* Skupina po vypočítaní príkladu vyšle jedného žiaka, aby zistil aké písmeno sa schováva za výsledkom.

3. Kontrola: *Podčiarknite získané slová v texte na tabuli:*

Ako sa to robí
Na dosku múku nasypeme,
jamôčku v nej urobíme.
Trocha vody tam vlejeme,
droždie, cukor, soľ pridáme a
zamiešame.
Najprv jemne, jemnučko,
potom smelšie a smelšie
stláčame, prevaľujeme, hnetieme.
Tvarujeme, pomúčime, prikryjeme, v miske kysnúť necháme
a zatiaľ sa pohráme.
Ak pekne vykysne, šup s ním do pece.
Dochrumkava upečieme.

4. Energizér: *Pokúsme sa text zarapovať.*

5. Skupinová aktivita: Vyriešte slovné úlohy:

Ráno priviezli do obchodu 160 chlebov. Doobeda predali 74 chlebov. Koľko chlebov zostalo v obchode poobede?

Mamička poslala Lukáša na nákup. Dala mu 5 eur. Lukáš mal kúpiť pečivo: 10 rožkov po 10 centov, 1 vianočku za 1euro a 5 jablkových taštičiek po 40 centov. Koľko minul? Mohol si ešte kúpiť cukríky za 80 centov?

Vypočítajte polovičnú dávku receptu na chlieb.

Vypočítajte dvojitú dávku receptu na chlieb.

Odporúčanie: Úlohy na 5 pracovných listoch – podľa počtu skupín. Prechádzame sa pomedzi skupiny a povzbudzujeme ich k tomu, aby si úlohy graficky znázornili.

Kontrola: Hovorcovia skupín prezentujú riešenia svojej skupiny. Vzájomne si porovnávajú postupy riešení.

6. Samostatná práca. Riešenie úloh v PZ spojené s aktivitou *Prečítaj, bež a urob!*

Po každom vyriešenom cvičení si na určenom mieste prečítajú odkaz typu:

Máš prvé cvičenie za sebou, urob 10 drepov a pust' sa do druhého cvičenia.

Si šikovný(á), obehni chodbu (urob kotúl' na žinenke, vhod' pripravenú papierovú loptu do koša...) a pokús sa popasovať s ďalším cvičením, atď.

Po vypracovaní a skontrolovaní určených cvičení žiakovi zablahoželám, ocením jeho zručnosti a prečíta si posledný odkaz: *Prosím ťa, všimni si, či niekto nepotrebuje tvoju pomoc alebo povzbudenie a poskytni mu pomocnú ruku.*

Odporúčanie: Žiaci, ktorí vypracovali úlohy medzi prvými, môžu pomáhať pri kontrole prác ostatných žiakov.

7. Hodnotenie práce v kruhu komunity. *Čo sa ti dnes podarilo? Čo nové si sa dnes naučil? Pomohol ti niekto ak si to potreboval? Vzájomné ocenenie.*

Prestávka

3.3 Tretí vyučovací blok - výroba chleba kedysi a dnes, získavanie praktických zručností pri výrobe chleba

1. Premietanie krátkych filmov o výrobe chleba kedysi a dnes.

<https://www.youtube.com/watch?v=HLo6welByj8> (6: 19)

<https://www.youtube.com/watch?v=bgZWl3C0FOg> (1: 50)

Odporúčanie: Do triedy si môžeme pozvať napr. starých rodičov, ktorí majú osobnú skúsenosť s domácou výrobou chleba. Neskôr možno naplánovať exkurziu do blízkej pekárne alebo na dedinu, kde sa ešte chlieb pečie tradičným spôsobom.

2. Postup práce.

Pred vlastnou výrobou chleba si zopakujeme postup práce pomocou zrytmizovaného textu *Ako sa to robí*.

3. Vlastná výroba cesta. Každá skupina uhnetie svoje chlebové cesto, ktoré necháme vykysnúť v triede a dáme upiecť v školskej jedálni. Pri hnetení sa žiaci striedajú.

Odporúčanie: Pripravte pre každú skupinu stierku na cesto, aby nezostalo veľa cesta na rukách. Na druhý deň môžeme chlebom ponúknuť tety kuchárky, upratovačky, blízkych a kamarátov.

4. Hostina. Chlieb z domácej pekárne nám už vychladol, môžeme sa s ním podeliť.

Odporúčanie: Na cirkevnej škole môžeme spomenúť biblický príbeh ako Ježiš lámal chlieb a dával ho svojim učeníkom hovoriac: „*Vezmite a jedzte z neho všetci. Toto je moje telo, ktoré sa obetuje za vás.*“ Lk 22,19

5. Hodnotenie. Záver dňa vždy patrí sebahodnoteniu a celkovému hodnoteniu dňa.

Žiaci vytvoria komunitný kruh a vedieme s nimi záverečný rozhovor. Povzbudzujeme ich k vyjadreniu vlastných pocitov, zážitkov a skúseností z činnosti, ktorej sa venovali. Nezabúdame na pochvaly, povzbudenia a výzvy.

Otázky:

Čo ste sa dnes nové dozvedeli?

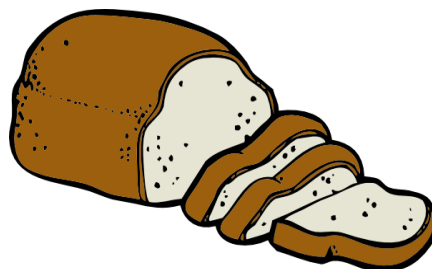
Ktorá časť dňa sa vám najviac páčila?

Ako ste sa dnes cítili?

Koho v triede by ste chceli oceniť za dnešnú prácu?

6. Sebareflexia. Žiaci si vyfarbia na pripravenom obrázku kúsok chleba, podľa toho koľko sa naučili:

- slovná zásoba – ingrediencie – 1 kúsok,
- postup pečenia chleba – 1 kúsok,
- pieseň Osievame múčku, alebo zrytmizácia textu *Ako sa to robí* – 1 kúsok,
- ak si zapamätal všetko – celý bochník.

Obrázok 3 Chlieb

Prameň: <http://standrewscds.net/wp-content/uploads/2014/08/bread3.png>

7. Odmena. Nakoniec každý žiak dostane medailu - chlebík s nápisom *Dobrý ako chlieb*.

3.4 Reflexia z vyučovania

Hlavným cieľom tohto dňa bolo rozvíjať schopnosť objavovať a snahu vysvetľovať, prejavovať záujem o spôsob života a prácu ľudí v blízkom okolí, vedieť oceniť prácu a spolupracovať.

Žiaci pozorovali a následne opisovali namáhavú cestu zrodenia chleba, vysvetľovali jej časovú postupnosť. Tým, že sa sami v rámci skupiny podieľali i na výrobe chleba a okúsili prácu dospelých, naučili sa nielen to, ako a z čoho sa chlieb vyrába, ale rozvíjali svoju trpezlivosť, snahu, starostlivosť, spoluprácu, vytrvalosť, tvorivosť a v neposlednom rade, úctu a priateľstvo.

Ciele vyučovacích blokov boli splnené, integrácia pomáhala deťom osvojovať si a upevňovať pojmy a zručnosti aj z iných predmetov, vidieť veci v súvislostiach.

Zo Slovenského jazyka a literatúry si žiaci v rámci témy:

- precvičovali komunikačné schopnosti pri činnostiach v skupine,
- precvičovali si schopnosť porozumieť počutému, t. j. zachytiť hlavnú myšlienku textu,
- precvičovali čítanie s porozumením pri čítaní odkazov, s ich následným plnením,
- prezentovali svoju prácu pred celou triedou,
- rozdeľovali slová na základe slabičného princípu,
- spájali slová do viet,
- opisovali postup práce pri výrobe chleba,
- tvorili akrostych na slovo chlieb,
- vyhľadávali informácie v encyklopédii, kuchárskej knihe,

z Matematiky:

- sčítavali a odčítavali čísla do 100 pri riešení tajničky,
- násobili a delili v obore násobilky pri vypočítavaní polovičnej alebo dvojitej dávky ingrediencií,
- zostavovali a riešili slovné úlohy na tému chlieb,

z Prírodovedy:

- vymenovali z čoho sa chlieb vyrába,

z Vlastivedy:

- pozorovali ako sa chlieb vyrábala kedysi a ako sa vyrába v súčasnosti,
- opisovali postup práce pri jeho výrobe,

z Pracovného vyučovania

- pripravili prísady na chlieb podľa návodu,
- vyrobili cesto na chlieb,

z Hudobnej výchovy:

- zhudobnili text Zrodenie chleba,
- učili sa upravenú pieseň Osievame múčku,
- rytmizovali text Ak sa to robí.

Žiakov zaujalo vizuálne a praktické spracovanie témy, ktoré umocnilo zapamätanie si učiva. Pri samostatnej práci žiaci pracovali plynulo a bez väčších ťažkostí. Ak niekto mal problém s vyriešením úlohy, vedel vyhľadať pomoc u svojich spolužiakov.

Žiaci spontánne reagovali na prácu v skupine, akceptovali návrhy a nápady všetkých členov skupiny, dobrovoľne sa zúčastňovali na činnosti, oceňovali svoju prácu i prácu iných, vzájomne si pomáhali, delili sa s ostatnými.

Činnosť bola pre ne zábavná sama o sebe a zároveň im dávala príležitosť pracovať v tíme, učiť sa počúvať jeden druhého a rešpektovať sa navzájom. Umožňovala im nadväzovať na doteraz známe vedomosti, zmysluplne používať jazyk v prirodzených podmienkach, na komunikáciu v skupine a v kolektíve, používať terminológiu týkajúcu sa výroby chleba pri vlastnej praktickej činnosti.

Menšie ťažkosti sa objavili pri prezentovaní ich práce. Niektorí žiaci mali ťažkosti s tým, ako vhodne začať, uviesť svoju prácu. Uvedomila som si, že musím venovať viac času tomu, aby sa naučili ako vystupovať na verejnosti, prezentovať svoju prácu, obhajovať vlastné názory.

Odporúčanie: Nezabúdajme na pochvalu, povzbudenie, ocenenie, aby žiaci zažili pocit zmysluplnosti či zadost'učinenia z aktivity, ktorej sa venovali.

Ak slovne oceňujeme želané správanie žiaka, presne ho pomenujme. Napríklad: *Správaš sa dobre, keď robíš (opis konania, situácie...), Pracuješ usilovne a snaživo. Urobil si to v pravý čas. Si v (opis konania, situácie) veľmi dobrý. Správne si to vystihol. Myslel si na všetko. ...*

Ak sa nám niečo nepáči, namiesto záporných slov použijeme kladné vyjadrenie vo forme potreby. Napríklad: *Potrebuješ viac pracovať na trpezlivosti. Pokús sa svoje vedomosti prejavíť tým, že sa budeš viac hlásiť a viac zapájať do spoločnej práce. ...*

Integrácia anglického jazyka

Model ITV ponúka v rámci deťom blízkych tém integrovať obsah predmetu s vyučovaním cudzieho jazyka. Časť vyučovacieho času počas dňa je venovaná priamej výučbe cudzieho jazyka (napr. rozširovanie slovnej zásoby, odhadovanie kontextu, rozvoj počúvania s porozumením). Cudzí jazyk tu nie je len cieľom vzdelávania, ale aj prostriedkom, pomocou ktorého sa vzdelanie získava. Žiaci sa učia jazyk v prirodzených podmienkach, nesústredujú sa na jazyk samotný, ale na obsah preberanej témy.

Tento Deň chleba som využila vo štvrtom ročníku i na integráciu anglického jazyka. Samozrejme, niektoré úlohy zo slovenského jazyka a matematiky som musela zredukovať alebo nahradiť. Keďže som zatiaľ ešte nedostala príležitosť učiť vo svojej triede anglický jazyk, spolupracovala som s učiteľkami, ktoré ho v mojej triede učia.

Je to výborná príležitosť ako v rámci témy:

- fixovať známu slovnú zásobu,
- oboznámiť žiakov s novou slovnou zásobou z oblasti jedla (bread, flour, sugar, salt, water, leaven, mix, knead, shape, bake, eat),
- precvičovať vetnú štruktúru „I like...“ ,
- nacvičovať vetnú štruktúru „We need...“ pri recepte,
- nacvičiť pieseň v anglickom jazyku.

Použité aktivity:

Aktivita č. 1: *Ingrediencie na výrobu chleba, ktoré ste uhádli, zapíšte do mapy mysle aj v anglickom jazyku. Pomôžu vám obrázky s pomenovaniami na tabuli.*

obr. múky - *flour*

obr. kocky cukru - *sugar*

obr. droždia - *leaven, yeast*

obr. soli - *salt*

obr. vody - *water*

Po zápise do mapy mysle im prečítam recept v anglickom jazyku, ktorý je napísaný v zjednodušenej forme, bez množstva ingrediencií, s použitím vetnej štruktúry „We need...“

Najlepší spôsob zaznamenávania slovnej zásoby je vizualizačný, keď žiak zaznamenáva slovo a k nemu priradí prislúchajúci obrázok:

Aktivita č. 2: Žiaci majú pred sebou obrázky. *Opakuj po mne vetu a ukáž obrázok potraviny, ktorú práve vyslovíš.*

*We need flour,
we need sugar,*

...

Aktivita č. 3: *Kim's game* – v rade slov zoberieme jedno a vy uhádnete, ktoré slovo zmizlo.

Aktivita č. 4: *V texte vyhl'adajte a označte tie slová, ktoré už poznáte.*

Každý žiak dostane krátky text:

*"Bread is a lovely thing to eat,
Bread is our little treat.
Mix the flour, sugar, water, salt,
don't forget leaven add.
Knead the dough, shape the dough fine,
bake it and the bread to eat is time."*

Text čítam najprv ja, pričom vyznačujem slovesá *eat, mix, don't forget, add, knead, shape, bake* a súčasne sa ich snažím znázorniť pantomímou.

Aktivita č. 5: Odhadovanie kontextu. *Čo myslíte, o čom je tento text?*

Aktivita č. 6: Opakujúc po mne, čítajú žiaci text po veršoch a slovesá znázorňujú pantomímou.

Následne pri opätovnom čítaní vyznačené slovesá nedeklamujú, iba znázorňujú pohybom.

Aktivita č. 7: Pri úlohách podľa vlastného výberu zhudobňujú anglický recept na výrobu chleba, iní tvoria maľovaný slovník na tému chlieb.

Kultúrny kontext

Pred výrobou vlastného chleba, pri vážení ingrediencií, som pridala aj kultúrny kontext. Američania a Angličania nepoužívajú kuchynské váhy = scales, ale hrnčeky = cups. Ukážem ich a poviem koľko gramov je 1 cup (200g).

Slovnú zásobu si precvičíme a upevníme pomocou aktivít:

Aktivita č. 8: *Prirad' slovo k obrázku* (bread, flour, sugar, salt, water, leaven)

Aktivita č. 9: Spoj dve časti puzzle, vytvor slová (bre-ad, flo-ur, su-gar, sa-lt, wa-ter, lea-ven)

Aktivita č.10: Doplň do krížovky slovesá zobrazené na obrázkoch (mix, knead, shape, bake, eat)

Aktivita č.11: Naučíme sa pieseň ***This is the way we make our bread***, ktorú si pri práci budeme spievať.

This is the way we mix the dough
This is the way we knead the dough
This is the way we shape the bread
This is the way we bake the bread
This is the way we eat the bread
(melódia je z piesne Mulberry bush)

ZÁVER

Integrované tematické vyučovanie vyžaduje kreativitu učiteľa, chuť vyskúšať nové metódy, jeho vysokú flexibilitu a vhodnú profesionálnu výbavu, ktorú je schopný využiť pre svoju prácu. Učiteľ je tou osobnosťou, ktorá celé vyučovanie musí pripraviť, premyslieť a predpokladať výsledky. Stojí to za to, lebo integrácia predmetov vo výchovno-vzdelávacom procese má pre osobnosť žiaka veľký význam. Ide o:

- pozitívnu motiváciu žiaka k predmetu,
- prehĺbenie vedomostí žiaka v rámci niekoľkých predmetov,
- uvedomenie si medzipredmetových vzťahov,
- uplatnenie samostatnosti, kreativity a aktivity žiaka,
- zlepšenie kooperácie a komunikácie medzi žiakmi a medzi žiakom a učiteľom,
- radosť z objavovania a poznania.

Problematika vyučovania je pre mňa stále vecou otvorenou. Som však presvedčená o tom, že zmena, hra, pestrosť, radosť z objavovania deti priťahujú. To sa snažím premietat' i do úloh, ktoré deťom predkladám. Najprv ich k učeniu prilákam zmysluplným nápadom, témou a tak vzbudím ich zvedavosť. Učenie cez zážitok je dostatočným impulzom k zvedavosti, ktorá provokuje aktivitu a aktivita umožňuje tvoriť. Zapáľme sa pre vec, lebo len tak je viac než pravdepodobné, že sa pre ňu zapália i naši žiaci. Nútené opakovanie, násilný stereotyp ich unavujú a odpudzujú.

Podporujme iniciatívu žiakov, ich tvorivý prístup k učeniu a poznávaniu, rozvoj fantázie a tvorivosti, vytváranie morálnych vlastností. Tým, že sa žiaci aj sami podieľajú na vyhľadávaní informácií, tvorbe úloh, na organizovaní vlastnej práce, na vytváraní obohateného prostredia, na praktickej činnosti a na učení iných, stávajú sa spolutvorcami vyučovacieho procesu, čo prispieva ich tvorbe zdravého sebavedomia, zodpovednosti a sebaúcty.

Skúsenosti z pedagogickej praxe ma uisťujú, že využívanie modelu ITV má svoje opodstatnenie v primárnom vzdelávaní a že táto osobná pedagogická skúsenosť opísaná v tejto práci bude prínosom pre učiteľov predovšetkým v praktickej oblasti.

Verím, že formy a metódy práce, ktoré vychádzajú z úcty k dieťaťu, z úcty k jeho záujmom, tvorivosti, hravosti, z úcty k detskej osobnosti ako celku so všetkými individuálnymi prejavmi, ma budú aj naďalej presviedčať o efektívnosti konkrétnych postupov, pretože záujem detí, s ktorými som doteraz pracovala, je pre mňa povzbudivý.

„Naozajstný učiteľ je ako most a svojich žiakov pozýva, aby po ňom prešli, a keď im umožní, aby prešli, s radosným uspokojením sa zrúti a povzbudzuje ich, aby si postavili mosty vlastné“.

Nikos Kazantakis (aa)

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV

1. ALEXOVIČOVÁ, T. 2007. Alternatívne školstvo v kocke - 1. časť. Prešov, Rokus s.r.o. 2007. ISBN 978-80-8045-438-8
2. GIBBS, J. 1994. Kmene: proces pre sociálny rozvoj a kooperatívne učenie. Bratislava, ARIMES 1994. ISBN 80- 967082-5-2
3. KOVALIKOVÁ, S, OLSENOVÁ, K. 1996. Integrované tematické vyučovanie - model. Bratislava, FABER 1996. ISBN 80-967492-6-9
4. PODROUŽEK, L. 2004. Integrovaná výuka prírodovedných a spoločenskovedných predmetů. In: Radce učitele. Praha : Nakladatelství Dr. Josefe Raabe, 2004. ISBN 80-968206-3-X.
5. PETLÁK, E. 2006. Klíma školy a klíma triedy. Bratislava, Iris, 2006. ISBN 80-89018-97-1
6. PRŮCHA, J. 2001. Alternatívne školy a inovace ve vzdělávání. Praha, Portál, 2001. ISBN 80-7178-977-1
7. RÝDL, K. 2003. Inovace školských systémů. Praha, ISV, 2003. ISBN 80-86642-17-8
8. STRAKOVÁ, Z, CIMERMANOVÁ, I. Učiteľ cudzieho jazyka v kontexte primárneho vzdelávania. Prešovská univerzita v Prešove, 2012. ISBN 978-80-555-0551-0

Internetové zdroje

9. Hovorme o jedle [online]. zsmsbabin.edupage.sk, [cit. 11.10.2014]. Dostupné na www: http://zsmsbabin.edupage.sk/files/Chlieb._pecivo__obilniny__ryzy__cestoviny.pdf
10. Bread Songs [online]. suu.edu, [cit. 11.10.2014]. Dostupné na www: <http://www.suu.edu/faculty/gubler/pdf/BreadSongs.pdf>
11. Pečenie chlebu [online]. youtube.com, [cit. 11.10.2014]. [Dostupné na www: <https://www.youtube.com/watch?v=HLo6welByj8>
12. Rozprávka na dobrú noc [online]. sme.sk, [cit. 11.10.2014]. Dostupné na www: <http://zuzanaherich.blog.sme.sk/c/363895/rozpravka-na-dobru-noc.html>
13. Výroba chleba [online]. youtube.com, [cit. 11.10.2014]. Dostupné na www: <https://www.youtube.com/watch?v=bgZWI3C0FOg>
14. Bread Baking Club [online]. standrewscds.net, [cit. 14.10.2014]. Dostupné na www: <http://standrewscds.net/wp-content/uploads/2014/08/bread3.png>

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha 1 Trieda

Príloha 2 Mapy mysle

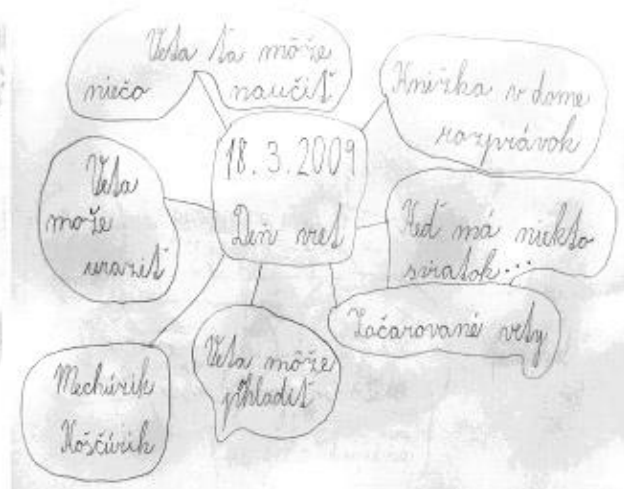
Príloha 3 Celoročná téma

Príloha 4 Príbeh o pšeničnom zrnku

Príloha 5 Námet na iný príbeh

Príloha 2 Mapy mysle

Príloha 4 Príbeh o pšeničnom zrnku

V jedno novembrové popoludnie išiel roľník na svoje pole, aby zasial obilie. Medzi zrnkami bolo jedno zrno obzvlášť krásne hladké a zlato žiarivé. Roľník hodil zrno spolu s mnohými ďalšími na zem a ihneď ho niekto zakryl vrstvou pôdy. Ubíhali dni, vzduch sa ochladzoval a celú krajinu zahalovala hmla ako sivý závoj. Začal fúkať vietor a padať hustý dážď. Naše malé zrno sa chvelo. Spomínalo na teplé lúče slnka, ktoré ho nechali dozrieť v uplynulom lete a cnelo sa mu. Dni ubíhali.

Jedného rána začalo zrno niečo svrbieť a neprestávalo ho to trápiť. Boli to jeho maličké korenky, ktoré sa predierali von a ponárali sa do zeme, zatiaľ čo krehký a hebký klíčok sa s námahou snažil prepichnúť pevnú hrudu zeme nad ním. Akonáhle sa dostala hlavička z pôdy von, pocítil výraznú zmenu teploty a jeho krehké lístočky sa zachveli mrazom. Našťastie začal čoskoro padať sneh. Husté snehové vločky krúžili tmným a mrazivým vzduchom, potom mätko dosadli na zem a pokryli všetko svojim nadýchaným bielym plášťom. Zrno bolo teraz prikryté bielučkou prikrývkou, ktorá ho hriala. Bolo šťastné, že môže spať v teplúčku, zahalené v kožúšku nepoškvrneného snehu.

Čas pomaly plynul a sneh sa roztopil, pretože teplota vzduchu stúpala. Konečne prišla jar. Zrno začalo pod slnečnými lúčmi rásť a preťahovať sa. Čoskoro z neho bola pekná rastlinka, ktorá sa vlnila vo vetre a veselo tancovala spolu so svojimi súrodencami, ktorí vyrástli spolu s ním.

Potom prišlo leto. Dni sa predlžovali a teplo spôsobilo, že klásky vyrástli a dozreli. Osvetleli, zožltli a oťaželi novými malými zrnkami, ktoré sa na seba tlačili. Žiarili ako trblietavé perly. Celé pšeničné pole intenzívne žiarilo. Všade panoval pokoj, krása, radosť. Zrazu sa však ozvalo zlovestné zašumenie. K poľu sa približoval roľník. V rukách zvieral ostrú kosu, ktorá sa hrozivo leskla. Kosa sa s rýchlosťou zahryzla do stebiel a silnými a odhodlanými údermi začala sekať štíhle nôžky slamy. Jedno steblo po druhom padalo na zem. Čakal ich krutý osud?

Staré zrno, presnejšie povedané to, čo z neho teraz zostalo, povedalo deťom: Nebojte sa, neumriete! Váš život sa premení. Raz z vás bude krásna, jemná múka, z ktorej niekto upeče niečo veľmi vzácne.

Rozprávka o chlebe

„Mamka, mohol by mi prísť povedať rozprávku ujo Števo, keď už je u nás? Prosiím. Filip už zaspal a mne sa ešte celkom nechce.“ „Neviem. Musím sa ho opýtať. Chvíľu počkaj a pekne lež. Hneď sa vrátim.“

Ujo Števo rozprávku povedať chcel. Deti zatiaľ nemá a tak kým došiel do detskej, horúčkovo rozmýšľal, či ho vôbec nejaká napadne. Mal šťastie. Ľahol si k nemu do postele, urobil si pohodlie a začal...

Poviem Ti rozprávku o Jankovi Hraškovi. Kedysi dávno žil jeden starček a starenka a mali veľké pole. Na to pole chodili každý deň obrábať pôdu.“

„Čo je to pôda?“

„Pôda je hlina, zem, do ktorej sa sejú semená alebo sadia priesady a z pôdy vyrastie úroda.“

„Ahá, viem. Môžeš hovoriť ďalej.“

„No a ten starček a starenka mali jednu kravu a na tú kravu zavesili pluh a museli tú pôdu najprv poorať.“

„Čo je to pluh?“

„Pluh je taký veľký nástroj na obrábanie tej pôdy, ktorý sa dostane hlboko do zeme a pôdu poobracia.“

„Okej.“

„A keď pôdu pripravili, zasiali tam pšenicu.“

„Čo je to pšenica?“

Ujo Števo sa začal potme smiať a už tuší, ako sa veci majú...

„Pšenica je taká zvláštna bylina, z ktorej vyrastú klasy, z nich sa oddelí zrno, to zrno sa pomelie na múku a z múky sa upečie chlieb.“

„Ako sa pečie chlieb?“

„No zmiešaš múku, vodu, kvások, soľ a najprv sa musí vymiesiť cesto.“

„Čo je to kvások?“

„Kvások sú také malé baktérie, akoby gul'ôčky, ktoré cesto zväčšia. Potom to cesto vložíš do rozžeravenej pece alebo rúry.“

„Aká je to rozžeravená pec?“

„Rozžeravená znamená veľmi horúca. Veľmi páli, ale pre upečenie chleba musí presne takáto horúca byť. Vloží sa cesto do tej rúry, počká sa niekoľko minút a potom, keď je chlieb upečený, tak ho vyberieš.“

„Ako to? Vyperieš? Chlieb sa predsa neperie. Perú sa veci na oblečenie.“

„Vyberieš. Nie vyperieš. No a potom si ho nakrájaš, natrieš maslom a zješ. Takže to bola rozprávka o pečení chleba.“

„To je všetko?“

„Áno.“

„Tak dobrú noc, ujo Števo.“

<http://zuzanaherich.blog.sme.sk/c/363895/rozpravka-na-dobru-noc.html>